

פרוטוקול מס' 10

מישיבת ועדת הכנסת
מיום ג', ו' בשבט תשל"ז - 13.1.70, בשעה 8.30

נ כ ח ר :

חברי הוועדה:

ס. ברעם - היו"ר
א. אבקוריון
ד. ארזי
ס. ביבי
י. גולן
ש.י. גרוס
א. הדאל
א. זילברברג
א. הביכי
י. ישעיהו
י. נחושתן
ס. נסים
א. עופר
א. רזיאל-נאור
י. רפאל

מוזמנים:

ח. ליאור - מזכיר הכנסת
ק. ארן - סגן מזכיר הכנסת

מזכירת הוועדה: ס. ברפי

רשמה: נ. דינגלר

סדר-היום:

- א. סדרי הדיון בהודעת הממשלה שתימסר ביום 20.1.70;
- ב. שינוי החלטת ועדת הכנסת בדבר הרכב ועדת המשנה לחוקי יסוד; שינוי המלצת הוועדה על בחירת יושב-ראש ועדת המשנה לחוקי יסוד;
- ג. עריכת הצבעה על הצעת יושב-ראש הוועדה בענין חלוקת הצעות לסדר-היום והצעות חוק פרטיות בין הסיעות;
- ד. דו"ח ועדת אונא לבירור בעיית היחסים המקצועיים בין עורכי הדין שהנם חברי-הכנסת ובין הממשלה ורשויותיה וחברות ממשליות;
- ה. הצעת חבר-הכנסת ארזי בדבר הוספת סעיפים: 48, 248 ו-87 לתקנון הכנסת;
- ו. שונות.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר מ. ברעם:

א. סדרי הדיון בהודעת הממשלה שתימסר ביום 20.1.70

קיבלתי מכתב ממזכיר הכנסת וזה לשונו: "מזכיר הממשלה הודיע לנו, כי ראש הממשלה הגב' גולדה מאיר תמסור ביום ג', י"ג בשבט תש"ל - 20.1.70 - הודעה בשם הממשלה על הנושא: מצוקת יהודי ערב - שנה לתליית תשעת הרוגי המלכות בעירק. אודה לך מאוד אם ועדת הכנסת תחליט בישיבתה הקרובה על הזמן ומסגרת הדיון." שוחחתי בנושא זה עם ראש הממשלה אשר היתה רוצה שבמקום דיון בנושא תימסרנה הודעות סיעות. איננו מעוניינים שהדיון יארך זמן רב מדי ולכן מציע אני שתימסרנה הודעות סיעות במסגרת של 5 דקות, כך שהדיון בנושא יארך מקסימום שעה וחצי.

הוחלט: במקום דיון על הודעת הממשלה ביום ג', י"ג בשבט תש"ל - 20.1.70 בנושא: מצוקת יהודי ערב - שנה לתליית תשעת הרוגי המלכות בעירק - תימסרנה הודעות סיעות במסגרת של 5 דקות.

ב. שינוי החלטת ועדת הכנסת בדבר הרכב ועדת המשנה לחוקי יסוד; שינוי ומלצת הוועדה על בחירת יושב-ראש ועדת המשנה לחוקי יסוד

קיבלתי מכתב מיושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, ד"ר י.ש. בן-סאיר, וזה לשונו: "בהמשך לשיחתי אתך מלפני שבוע ימים, אני מפנה את תשומת לבך לסעיף 14 לתקנון הכנסת. לפי הצעת יושב-ראש הוועדה המסדרת, שנתקבלה בכנסת ביום ח' כסלו תש"ל - 18.11.69, הרי על ועדת הכנסת להחליט על הקמתה של ועדת משנה קבועה לענין חוקי יסוד על יד ועדת החוקה, חוק ומשפט; מאידך הסמכות לקבוע את הרכב ועדת המשנה ומספר חבריה נמצאת בידי מליאת הוועדה. כך גם ההגה ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת הששית כשהקימה את ועדת המשנה לחוקי יסוד בהתאם להחלטת הכנסת. בשיחתנו הבעת דעתך כי החלטת ועדת הכנסת אינה אלא המלצה שאינה מחייבת את ועדת החוקה, חוק ומשפט; ברם, במכתבך אלי מיום כ"א בטבת תש"ל - 30.12.69, נאמר במפורש שוועדת הכנסת החליטה על מספר חברי הוועדה, על הרכבה הסייעתי וכן קיבלה המלצה בדבר יושב-ראש ועדת המשנה. על כן נדמה לי שיש צורך לבקש את ועדת הכנסת לשנות את החלטתה להמלצה, וכן לבטל את ההחלטה בדבר מספר חברי ועדת המשנה והרכבה הסייעתי."

לכן מציע אני שוועדת הכנסת תבטל את החלטתה בדבר הרכב ועדת המשנה של ועדת החוקה, חוק ומשפט לחוקי יסוד, וכן תבטל את המלצתה על בחירת יושב-ראש לוועדת המשנה. החלטות אלה תשארנה בטמכות מליאת ועדת החוקה, חוק ומשפט. סמכות ועדת הכנסת היתה להחליט רק על הקמתה של ועדת משנה קבועה של ועדת החוקה, חוק ומשפט לחוקי יסוד.

הוחלט: א. לבטל את החלטת ועדת הכנסת מיום 30.12.69 בדבר הרכב ועדת המשנה של ועדת החוקה, חוק ומשפט לחוקי יסוד;

ב. לבטל את המלצת הוועדה על בחירת יושב-ראש לוועדת המשנה של ועדת החוקה, חוק ומשפט לחוקי יסוד;

ג. להשאיר את הסמכות לקבלת ההחלטות הללו בידי ועדת החוקה, חוק ומשפט.

ג. עריכת הצבעה על הצעת יושב-ראש הוועדה בענין חלוקת הצעות לסדר-היום והצעות חוק פרטיות בין הסייעות

בישיבה הקודמת החלטנו לדחות את ההצבעה על הצעתי לישיבה זו. באתי בדברים עם נציגי הסייעות גם במסגרת הקואליציה ואני מציע להשאיר את ההצעה כפי שהוגשה לפניכם בנוסח המתוקן.

ה צ ב ע ה

הוחלט: לאשר את הצעת יושב-ראש הוועדה, מר משה ברעם, בענין חלוקת הצעות לסדר היום והצעות חוק פרטיות בין הסיעות, כפי שהוגאה בנוסח המתוקן.

ד. דו"ח ועדת אונא לבירור בעיית היחסים המקצועיים בין עורכי הדין שהנם חברי-הכנסת ובין וממשלה ורשויות וחברות ממשלתיות

בכנסת הששית התעוררה בעיה בדבר האסור והמותר למשפטנים שהם חברי-הכנסת וזאת עקב ביקורת שהושמעה מצד חוגים שונים וכן בעיתונות. שר המשפטים מינה ועדה לבירור בעיית היחסים המקצועיים בין עורכי הדין שהנם חברי-הכנסת לבין הממשלה ורשויות וחברות ממשלתיות. הוועדה, בראשותו של חבר-הכנסת אונא, ישבה על המדוכה, קיימה ישיבות והגישה לבו דו"ח. ועדת הכנסת צריכה לעבור על הדו"ח ולקבוע את מדיניותה לגביו.

א. הראל: אני מציע שהדו"ח יימסר לכל חברי הוועדה לעיון ובישיבה הבאה נקיים על כך דיון.

היו"ר מ. ברעם: אני מקבל את הצעתו של חבר-הכנסת הראל. חברי הוועדה רשאים להוציא את החומר מהתיקים וללמוד אותו. בדו"ח מוצע להקים ועדת אתיקה בכנסת.

י. רפאל: מה הדין לו היתה ועדת הכנסת דוחה זאת?

היו"ר מ. ברעם: אם ועדת הכנסת לא תבצע - היא לא מקבלת את ההצעה.

א. עופר: אני מציע להזמין לדיון את שר המשפטים.

היו"ר מ. ברעם: אני מסכים להצעה להזמין את שר המשפטים.

הוחלט: חברי הוועדה יעיינו בדו"ח עד לישיבה הבאה. לדיון יוזמן שר המשפטים.

ה. הצעת חבר-הכנסת ארזי בדבר הוספת סעיפים 48א, 48ב ו-87א לתקנון הכנסת

חבר-הכנסת ארזי מציע הצעה לתיקונים בתקנון הכנסת. הצעותיו הוגשו ליושב-ראש הכנסת עוד בכנסת הששית ב-27.12.67.

ר. ארזי: אי נוכחות שרים בזמן דיוני הכנסת מהווה בעיה. קשה כמובן לחייב את כל השרים בממשלה, כולל ראש הממשלה, שיהיו נוכחים בכל הדיונים בכנסת, אך נראה לי שאפשר לחייב שר להיות נוכח בכל שלבי הדיון בהצעת חוק שהוא מגיש לכנסת, או בדיון תקציבי של משרדו. העדרו של השר גורם להרגשה לא נעימה לגבי המדיינים והמתווכחים. אמנם הדיון נרשם בפרוטוקול ואותם חברי הכנסת הנוכחים באותו מעמד מקשיבים, אך השר שהביא את הדברים בפני הכנסת איננו נוכח.

במקרה שנבצר מהשר להיות נוכח בדיון כזה, ייצגו סגנו, או חבר ממשלה אחר שנתבקש על ידו ותימסר הודעה על כך על ידי יושב-ראש הישיבה.

אם נבצר מהשר להיות נוכח בשלב משלבי הדיון ואין מי שייצגו - יידחה המסך הדיון לישיבת הכנסת הקרובה.

הוא הדין לגבי נוכחות השרים בדיון תקציבי.

ד. ארזי:

כן מציע אני, בתוספת לסעיף 87 לתקנון הכנסת: (א) בקריאה ראשונה יהיה נוכח בכל שלבי הדיון, השר או סגן השר שמסר את דברי ההסבר להצעת החוק, או חבר ממשלה שנתבקש על ידי השר לייצגו והודעה על כך נמסרה על ידי יושב-ראש הישיבה; (ב) נבצר מהשר או סגן השר, או מחבר ממשלה שנתבקש כאמור, להיות נוכח בשלב מסלבי הקריאה הראשונה, יידחה המשך הדיון לישיבת הכנסת הקרובה.

הצעתי מכוונת רק לגבי שרים; אני סבור שבעיית נוכחות חברי-הכנסת במליאה היא בעיה שהוועדה לגיטימית לדון בה, אך אינני סבור שצריך לקשור או להתנות את הדיון בהצעתי בדיון אחר.

היו"ר מ. ברעם: ועדת הכנסת בכנסת הששית החליטה להעביר את הצעת חבר-הכנסת ארזי לידיעת השרים בממשלה וביקשה לקבל הערותיהם לכך. מכל חברי הממשלה הביעו דעתם רק שני שרים: השר פנחס ספיר התנגד בכל תוקף לתיקון, והשר זרח ורהפטיג כתב: "ההצעות הן נכונות, אולם סבורני כי הענין צריך להסתדר על-ידי החלטת הממשלה. יש טעם לפגם בכך שתקנון הכנסת יסדיר סדורי העבודה של הממשלה. לגופו של ענין, נראה לי שיש להוסיף כי סגן שר מייצג תמיד את השר שלו."

אנו נצטרך להעביר את הצעת התיקון של חבר-הכנסת ארזי לידיעת השרים בממשלה.

י. רפאל: לכאורה נראית הצעה זו הגיונית ואולי גם מועילה, אך לאחר שיקול שני אני מתנגד להצעה. טוב מאוד להציע ששר המגיש הצעת חוק לכנסת יהיה נוכח בדיון וישמע דעתם של חברי-הכנסת, כל שר המכבד את תפקידו ומכבד את דעתם של חברי-הכנסת נוהג כך; אך בהצעתו של חבר-הכנסת ארזי אנו מזמינים הכבדה על עבודת הכנסת: אם נבצר מהשר להיות נוכח בדיון, מציע חבר-הכנסת ארזי לדחות את המשך הדיון לישיבה אחרת - פירוש הדבר התניית עבודת הכנסת בנוכחות השר. השר יכול להעדר מישיבת הכנסת מסיבות נכונות וסבירות. אנו כובלים את עבודת הכנסת ודוחים חוקים שלפעמים צריך להחליט לגביהם בדחלפות.

אני סבור שבמקום הצעת תיקון בתקנון על ועדת הכנסת לחדש את הפניה, בציונות המתאימים - באמצעות יושב-ראש הכנסת, לבקש מהממשלה שתדאג לכך שהשרים ישתתפו בדיוני הכנסת, לפחות בעניינים הנוגעים אליהם.

היו"ר מ. ברעם: תרשו לי לברך את חבר-הכנסת ישראל ישעיהו שהצטרף לוועדת הכנסת.

נמסרה לי הודעה מפי חבר-הכנסת בן-מאיר שבתקנון הממשלה ישנו סעיף המחייב כל שר בממשלה להיות נוכח בדיוני הכנסת - לפחות שר אחד בענין הנוגע למשרדו; אך אין הדבר נוגע להצעה זו.

א. אנטוריון: אני מצטרף לדברי הברכה לחבר-הכנסת ישעיהו. בזמן היותי חבר-הכנסת נוכחתי לדעת שהוא היה בין השרים שנכחו תמיד בדיוני הכנסת כאשר היה הענין נוגע למשרדו.

אני מחייב את עצם הענין; אינני בטוח שצריך להנהיג תיקון בתקנון ובמיוחד לא את סעיף קטן (ב) של ההצעה בדבר דחיית המשך הדיון לישיבה הבאה. אני מתנגד לסנקציה של דחיה בשתי הצעות התיקון. אינני סבור שכל דבר קטן או גדול צריך למצוא מייד ביטוי בתקנון. אם הובעה הדעה שהענין צריך להסתדר על-ידי החלטת הממשלה, על הכנסת לשמוע שהממשלה עומדת להחליט החלטה כזאת או לתקן תקנה כזאת בתקנון הממשלה.

על ועדת הכנסת לפנות בדרך המקובלת לממשלה ולהפנות את תשומת ליבה לכך שדעת חברי הוועדה היא שעל השרים להיות נוכחים בישיבות הכנסת ולקבל את חוות דעתה של הממשלה תוך חודש או חודשיים. לאחר שנקבל את חוות דעת הממשלה נחזור לדון בנושא.

מ. ביבי: ברצוני להבחין בין רוח ההצעה לבין אופן הגשמתה. נראה לי שרוח ההצעה נכונה, אך

מ. ביבי:

לא נראה לי שאפשר להגשימה על-ידי הוספת סעיפים בתקנון. האם כל פעולה של חבר-הכנסת או של שר בכנסת צריכה להיכתב בתקנון, או שחושבים אנו שיש גם שכל ישראל והדברים יתנהלו על-פי השכל הישר של השרים, חברי-הכנסת, הסגנון וכו'. אינני חסיד של ביטוי כל דבר בתקנון או בחוק. אם יש דבר פרוץ צריך לבטא זאת בחוק, אך כל עוד שהרוב המכריע של המקרים הוא כזה שאינו מצריך חקיקה ויש תופעות מעטות בלבד ששרים אינם מופיעים בכנסת - וגם אז יש הצדקה לכך - הרי שאיננו צריכים במקרים כאלה לתקן תקנות.

לכן מציע אני להמתין ולראות כיצד יתפתחו העניינים וזאת גם לאור דבריו של חבר-הכנסת רפאל.

ד. ארזי:

אני מודיע בזה כי מבטל אני את סעיף קטן (ב) בשתי הצעותי: אני מבטל את הסנקציה של דחיית המסך הדיון לישיבת הכנסת הקרובה.

מ. נסים:

בעיית נוכחות השרים בישיבות הכנסת היא בעיה שצריכה למצוא ביטוי נאות. אינני יודע מהי המשמעות של הצעת חבר-הכנסת ארזי לגבי נוכחות השר בזמן שהוא מעלה נושא מסויים; אם לשם שמיעה והאזנה, מה מקומו של ממלא-מקום? - השר יכול לקרוא את הדברים מן הפרוטוקול. אני מסכים שחשיבות נוכחות השר גדולה לעין ערוך, כי קריאה אינה דומה לשמיעה. כוונת דברי הנואם מובנת יותר מן השמיעה מאשר מן הקריאה. אני סבור שנוכחות אישית של השר מחוייבת. ביום ב' שעבר נסתיימה ישיבת הכנסת בשעה 17.30, כי שר המשפטים נאלץ להעדר מהישיבה מסיבה חשובה מאוד. יושב-ראש הכנסת התנצל בשם שר המשפטים והודיע על נעילת הישיבה לעיני כל ישראל. בעיה זו צריכה למצוא את פתרונה. זהו כבוד הכנסת, כבוד הבית, כבוד העם. אינני חושב שהצעתו של חבר-הכנסת ארזי תפתור את הבעיה.

אין כל מקום לתחליף של נוכחות השר. זהו כבוד הכנסת. לפחות שר אחד צריך להיות נוכח כאשר דנים בענין שהוא העלה, או בענין הנוגע למשרדו. אם רוצים אנו להביא לידי תיקון המצב עלינו לדאוג לכך שהשר, או סגן השר, יהיו נוכחים בדיון בכנסת.

לא מצאתי בתקנון הכנסת סעיף על "נוכחות". השאלה היא אם כדאי להתקין תקנה לגבי נוכחות שרים כל עוד בעיית הנוכחות בכללותה לא מצאה פתרון. אם נדון בכך, שמא רצוי לדון בכל המסכת של הנוכחות?

אני מציע לא להוריד לפי שעה את הצעתו של חבר-הכנסת ארזי, ההצעה תשאר לשיקול גם לנו. הכוונה היא להודיע לממשלה כי הועלתה הצעה כזאת ואולי תוכל הממשלה למצוא דרך משלה לפתרון הבעיה.

א. עופר:

הבעיה היא בעיה לא רק של נוכחות חברי הממשלה, אלא גם של נוכחות חברי-הכנסת במליאה. כדאי היה לחשוב על כך במסגרת של נוכחות כללית גם של חברי-הכנסת. השאלה היא אם הפתרון צריך למצוא ביטוי בתקנון, או שיגובש נוהל בענין זה עם יושב-ראש הכנסת והסגנים ויושב-ראש הוועדות. נושא זה שייך ליושב-ראש הכנסת והסגנים.

אני מציע להתייעץ, מלבד עם הממשלה, גם עם יושב-ראש הכנסת והסגנים, אולי אפשר לגבש את ענין הנוכחות כנוהל ולא כתקנה בתקנון. הייתי רוצה שיושב-ראש הכנסת והסגנים יחוו את דעתם על פי נסיונם בקביעת סדר-היום לישיבות הכנסת.

א. רזיאל-נאור:

הנוהג בכנסת צריך להיות שהשרים ישתתפו בדיוני הכנסת, אך אסור שהדברים ייכתבו כהלכה קבועה. נכון שלא נעים כאשר חבר-הכנסת מדבר על הצעה שהשר העלה והשר אינו נוכח; גם לא נעים כאשר חבר-הכנסת מדבר בפני כנסת כמעט ריקה; גם לשר לא נעים לדבר בפני כנסת ריקה. הפתרון הטוב ביותר הוא שגם השרים וגם חברי-הכנסת ישתתפו בדיוני הכנסת. אם תתקבל החלטה שחייב להיות מספר מסויים של שרים או של חברי-הכנסת כדי לקיים ישיבת כנסת, יוכלו חברים לנצל החלטה זו לרעה.

א. רזיאל-נאור:

הצעתו של חבר-הכנסת ארזי רצינית, אך צריך לדחות את הנושא על הסף מפני שההצעה קושרת את הכנסת אל הממשלה, או את הממשלה אל הכנסת והדבר נוגד את עקרון הפרדת הסמכויות. אסור לנו להתנות את פעולתה או פעילותה של הכנסת בענין נוכחות השרים במליאה, כי אז יכולה להתקבל החלטה שתגביל את חופש ההחלטה של הכנסת משום שהיא נוגדת את הצעת הממשלה, או נוגדת את דעת הממשלה. אל לנו להנהיג הצעה כזאת, כי הדבר פוגם בעבודת הכנסת.

לכן אני מציעה להוריד את ההצעה מסדר יומה של הוועדה. יש לרענן סעיף זה מחדש בזכרונם של השרים, אולי כדאי להעביר את הפרוטוקול לידיעת הממשלה, או לקיים שיחה עם ראש הממשלה.

י. גולן:
נדמה לי שענין נוכחות השרים בדיוני הכנסת אינו באוב כל כך. ברוב המקרים משתתפים השרים בנוגעים בדבר בדיוני הכנסת. כמעט ולא קרה לי שנאמתי בכנסת מבלי שנכח השר הנוגע בדבר. מצב לא נעים יותר נוצר כאשר יושבת ראש הממשלה במליאה ונוכחים שם רק חמישה חברי הכנסת. עצם הגשת הצעת החוק והדיון שנערך בממשלה תרמו את תרומתם. הממשלה יודעת כי הכנסת רגישה מאוד לענין נוכחות השרים. יש לדאוג לכך שאם השרים פנויים עליהם להיות נוכחים בישיבות הכנסת. הציבור רוצה לראות את כל השרים ולא רק את השר הנוגע בדבר. הסעיף הראשון שמציע חבר-הכנסת ארזי נוגע יותר לממשלה ולא לכנסת. אל לנו להגביל את עבודת הכנסת.

אני מציע להשאיר את הצעת חבר-הכנסת ארזי בתיקי הוועדה, לראות כיצד מתפתחים העניינים, ואם המצב יורע ונראה שיש זלזול מצד השרים - נחדש את הדיון בהצעתו של חבר-הכנסת ארזי.

י. ישעיהו:
אני מצטרף לדעת החברים שהציעו להשאיר את ההצעה לשיקול ולמחשבה. ברצוני להעיר כמה הערות בעקבות חילופי הדברים שנשמעו כאן:

א. דבר מובן מאליו הוא שכאשר שר מוסר הודעה בכנסת או שדנים על תקציב משרדו הוא משתתף בדיון בכנסת. כמעט ולא זכורים לי מקרים שהשר לא נכח בדיון על תקציב משרדו או כאשר מסר הודעה בכנסת, פרט למקרים יוצאים מן הכלל. השאלה היא אם לאחר כל זאת צריך בכל זאת לתקן תקנה בתקנון הכנסת? - מבחינה זו הייתי אומר: מדוע לא? - הרי אומרים שכל יהודי יודע "אשרי" בעל-פה ובכל זאת זה כתוב בסידור. חוקים נחקקו עקב תקלות שקרו כדי שהדברים לא יישנו.

ב. ברצוני להשיג על דבריה של חברת-הכנסת רזיאל-נאור: הכנסת היא ריבונית וסוברנית לגבי כל עבודתה ומעמדה, הכנסת אינה מסתמכת על כך שקיים תקנון לממשלה. תקנון הממשלה מטיל חובות וזכויות על חברי הממשלה. אין הכנסת כפופה לממשלה, אלא להיפך - הכנסת קובעת בתקנון את סדרי עבודתה וזהו אחד מסדרי עבודתה של הכנסת.

ג. כמה חברים הישוו את ענין נוכחות חברי-הכנסת לענין נוכחות השרים במליאה. אינני חושב שהשרים צריכים להיות נוכחים בכל דיוני הכנסת, על השרים למלא את תפקידם. כאשר יש דו שיח בין חבר-הכנסת יחיד עם הממשלה, כאשר השר משיב הוא משיב לכנסת גם אם אותו חבר-הכנסת אינו נוכח; כך שאין לערבב את ענין נוכחות חברי-הכנסת בענין נוכחות השרים בכנסת.

מכל הטעמים הללו נוטה אני לחייב את הצעתו של חבר-הכנסת ארזי, אך אינני רואה בה דחיפות, כי השרים ממילא נוכחים בדיוני הכנסת הנוגעים אליהם. יכול להיות שיקרה מקרה מסויים שיזעיק אותנו להתקין תקנה כזאת.

ד. ארזי:
הצעה זו הועלתה על ידי עוד בכנסת הששית והיא היתה מונחת בתיקים קרוב לשנתיים, משום מה לא מצא יושב-ראש הוועדה הקודם צורך להביאה לדיון. אני זוקף זאת לזכות היושב-ראש הנוכחי שהעלה את ההצעה לדיון. אני חושב שדוקא בתקופה שיש קואליציה רחבה מאוד ויש ממשלה רחבה מאוד יש משמעות יתרה להצעת, כי אילו היתה אופוזיציה גדולה בכנסת היא היתה בודאית רגישה יותר לענין זה, ובצדק, איזה טעם יש לדבריו של חבר האופוזיציה שרוצה לשכנע בדבריו את השר משהשר איננו? קיימת גם בעיית האפקט כלפי

ר. ארזי:

היציע וכלפי העיתונאים. לא ייתכן שהשרים לא ישתתפו בדיוני הכנסת. אם שר התחבורה נעדר אתמול משיבת הכנסת צריך היה לבוא במקומו שר אחר, כי מהו היושם שנוצר? - מדברים אל הפרוטוקול.

אני מפנה את תשומת לב החברים כי הצעתי צמודה לטעיף מסויים בתקנון (תקנון הכנסת מנובמבר 1965). בסעיף 48 כתוב: "חבר הממשלה המדבר בשמה ושאי לבקש את רשות הדיבור בכל שלבי הדיון, בין סיעתי ובין אישי."; הוא הדין לגבי דיון תקציבי. יש לשרים זכויות ואינני קובל עליהן, אך מכאן נובעות גם התחייבויות - על השר להקטיב לדברי חברי-הכנסת המדברים אליו.

הצעתי אינה באה לפגוע בכבוד השרים, הצעתי באה לשמור על כבודה של הכנסת וכל הצעה שתוצא לגבי נוכחות חברי-הכנסת אינה פוגעת בחברי-הכנסת. הכנסת היא ריבונית וקובעת את הסדרים שלה, ונאותה מדה שהיא קובעת זכויות לשרים מותר לה גם לתבוע נוכחות מהשרים וזאת בהתאם לתקנון הכנסת.

למזכירות הכנסת יש לא פעם קשיים בקביעת סדר-היום בשני הימים השייכים לממשלה וקשיים אלה נובעים ככך שאותו שר אינו יכול להופיע; התוצאה היא שלקראת סוף המושב דוחסים נושאים רבים כדי לסיים. בסוף המושב האחרון ישבנו משעה 9.00 בבקר עד אחרי חצות כדי להעביר למעלה מ-15 חוקים, אשר אילו היו מגישים אותם בזמן סביר היה נוצר הד בציבור לחוקים הללו. כאשר דנים בבת אחת במספר רב כל כך של חוקים, וחוקים רציניים, הציבור לא עוקב אחריהם. האזרח אינו מחוייב לעיין ב"דברי הכנסת", או בספר החוקים; אך אין הדבר יכול לשמש לו אמתלה כי לא ידע על החוק. תקנה כזאת תכניס סדר רב יותר לגבי קביעת העניינים בכנסת.

ביטלתי את סעיף קטן (ב) של הצעתי בדבר דחיית המשך הדיון כאשר נבצר מחבר הממשלה להיות נוכח בשלב משלבי הדיון, וזאת כיוון שמקבל אני את השיקול שהדבר יגרום לעיכוב בעבודת הכנסת; אך אם חברי הוועדה רוצים להשהות את הדיון בהצעה ורוצים לשמוע את עמדת הממשלה, חושב אני שלא ניטיב עם הכנסת אם נעבור בעניין זה על סדר היום.

ח. ליאור:

ברצוני למסור אינפורמציה על היחס בדרך-כלל בין יושב-ראש הכנסת והסגנים לבין הממשלה. אל לנו לשכוח כי הממשלה הנוכחית קיימת 4 שבועות בלבד. אין עדיין לממשלה החדשה הצעות חוקים בהם תוכל להעסיק את הכנסת. ועדת השרים לענייני חקיקה התחילה עתה בעבודתה והיא המכינה את הצעות החוקים. היות וכל השרים בדרך-כלל עסוקים הם קובעים את ישיבת הוועדה לענייני חקיקה ליום ב' בשעה 17.00 בכנסת, בשעה שהשרים נמצאים בכנסת.

העקרון של יושב-ראש הכנסת והסגנים הוא לא לבטל את ישיבות הכנסת. אנו מתקשרים אל משרדו של השר שצריך להגיש הצעת חוק ומבטיחים את השתתפותו בדיון הנוגע למשרדו. שר המשפטים למשל בשום פנים ואופן לא מסכים לקרוא את הדיון בכנסת מהפרוטוקול, הוא רוצה לשבת בכנסת ולשמוע ולהקטיב לדברים. הכנסת מקיימת עתה ישיבות קצרות כי זוהי המציאות - הממשלה עדיין לא הספיקה להכין הצעות חוקים. אני מקווה שהחל ב-9 בפברואר, כאשר שר האוצר יגיש את התקציב לכנסת, תהיה לנו תעסוקה מלאה ויכול להיות שנצטרך להוסיף יום עבודה נוסף לישיבות הכנסת. השנה תגיש הממשלה חוקים פיסקליים הקשורים בתקציב והכנסת תצטרך לשבת עד ה-15 באפריל כדי לסיים הכל.

היו"ר מ. ברעם:

אני מתנגד להצעתו של חבר-הכנסת ארזי. אין להנהיג תקנה כזאת לא בתקנון הכנסת ואף לא בתקנון הממשלה. הסנקציה צריכה להיות הפוכה: על חברי-הכנסת לא להשתתף בדיון המוצע על-ידי הממשלה ודבר זה יגרום לכך שהשר יסתר להשתתף בדיוני הכנסת. זכורים בזכרוני שרים רבים שהשתתפו תמיד בדיוני הכנסת כאשר נגעו הדברים במשרדיהם. כל השרים השתתפו בדיונים הקשורים במשרדיהם. אינני חושב שכדאי לי לשוחח עתה עם ראש הממשלה בעניין זה, היא תשאל אותי: האם נוכחות השרים לא עמדה בפני מבחן? - ולפי זכרוני כן השתתפו השרים הנוגעים בדבר בדיוני הכנסת. זה לא לכבודה של הכנסת שלא לדון בהצעת חוק אם השר הנוגע בדבר נעדר מהישיבה.

היו"ר מ. ברעם:

אני מציע: א. שהמזכירות תערוך סטטיסטיקה לגבי שרים שלא נכחו בישיבות הכנסת כאשר דנה הכנסת בחוקים, או בנושאים אחרים הקשורים למשרדיהם.

ב. נשוב לדון בנושא זה לאחר שנסיים את הדיונים על התקציב. והיה ויתברר לנו שיש לחששות שהועלו יסוד סביר, אהיה מוכן לשוחח על כך עם ראש הממשלה ולהעביר לידיעת הממשלה את הדעות שהובעו על-ידי החברים בנושא זה. לא אקטואלי לפנות לממשלה בנושא זה חודש לאחר כינונה. נשוב לדון בנושא אחרי מושב החורף.

ו. שו"ת

א. עופר:

האם הכנסת מחליטה לגבי מספר הסגנים של ועדת הבחירות המרכזית?

ח. ליאור:

חוק הבחירות לכנסת קובע 4 סגנים. ועדת הכנסת יכולה להחליט על הגדלת מספר הסגנים

עד ל-8.

א. עופר:

אני מציע: א. להעמיד על סדר-היום של ועדת הכנסת את מספר הסגנים של ועדת

הבחירות המרכזית.

ב. להגביל את מספר השאלות.

היו"ר מ. ברעם:

ביקשתי את היועץ המשפטי של הוועדה להכין לנו הצעה מגובשת יותר לגבי שאלות. הסטטיסטיקות המתבקשות מהשאלות עולות למדינה כסף רב. האם חשוב כל כך לדעת כמה חבלנים נהרגו באזורים: שו מרון, יהודה, חברון וכו' דובר זה"ל מודיע על כך והדברים מופיעים בעיתונים ואין צורך להעלות שאלות מסוג זה.

א. רזיאל-נאור:

מצד אחד לא טוב שיש שאלות רבות כל כך, אך מצד אחר עלינו להיות זהירים מאוד בכל עת שבאים אנו להגביל את זכות הגשת השאלות. בתקנון הכנסת נקבעו הגבלות די והותר לגבי שאלות ושאלות רבות נפסלות עקב כך שהחברים אינם מדייקים בהוראות שהתקנון קבע לגבי הגשת שאלות. אי-אפשר לטעון ששאלתה של חבר מסויים איננה חשובה, השר יכול להשיב לאותו חבר-הכנסת כי אינפורמציה באותו ענין יוכל למצוא במקום אחר. חשוב לשמוע דברים ברורים ספי השר אם מביאים אנו בחשבון מה כותבים עלינו בזירות העולם. אם יש הגבלות בתקנון לגבי שאלות אני סבורה שצריכות לחול הגבלות גם על תשובות השרים: שלא יענו על נושאים שלא נשאלו לענות עליהם.

היו"ר מ. ברעם:

עלינו לברר לעצמנו מהי מטרת השאלות.

מ. נסים:

בשבוע שעבר התכנס בכנסת מושב הפתיחה של הקונגרס היהודי העולמי. אני מציע שוועדת הכנסת תקיים דיון ותחליט אם מותר או אסור לקיים כינוסים בכנסת. אם תחליט הוועדה להתיר כינוסים כאלה אני מבקש רביזיה. נדמה לי, מאלף ואחד טעמים, שאסור שבנין הכנסת ישמש מקום כינוס לשום כנס אחד זולת הכנסת.

היו"ר מ. ברעם:

אני מסכים להעלות הצעתך לסדר-היום של הוועדה, אך הדיון בנושא זה צריך להתקיים

בנוכחות יושב-ראש הכנסת.

י. גולן:

אני מבקש להעלות על סדר יומה של הוועדה את ענין הגבלת זמן תשובות השרים. למשל: שר החינוך והתרבות, כתשובה להצעה קצרה מאוד לסדר-היום, נאם נאום של שעה על מעמד הטורים. אם המצב יימשך כך לא נוכל להעביר שתי הצעות לסדר-היום ביום ד'.

היו"ר מ. ברעם:

תקנה כזאת צריכה בהחלט להופיע בתקנון
הכנסת ולא דוקא בתקנון הממשלה. ההצעה
היא להגביל את זמן תשובת השרים ביום ד' בלבד שהוא יום השייך לחברי-
הכנסת. ולא לממשלה.

הישיבה נבעלה בשעה 10.15.